

Beeld Photonews / Frederic Chambert

HUMO SPRAK MET **ROB DE WIJK**

‘Maar goed dat Zelenski slechts deels zijn zin krijgt, of we komen in een totale oorlog terecht’

De zomer is heet, maar de winter zou weleens héél bar kunnen worden. Vladimir Poetin knijpt de gastoevoer naar Europa immers beetje bij beetje dicht. Leven we de komende jaren in een wereld waarin energie onbetaalbaar wordt en de dreiging van een nucleaire oorlog ons continu boven het hoofd hangt? Of begint Poetins troon stilaan te wankelen? Humo vroeg het aan defensiespecialist Rob de Wijk (67). Zijn specialiteit: de ongemakkelijke waarheid vertellen. ‘Als we Poetin te veel provoceren, veegt hij Oekraïne van de kaart. En daarna lopen ook wij gevaar.’

SAM OOGHE

WOENSDAG 27 JULI 2022

Rob de Wijk is als oprichter van het Den Haag Centrum voor Strategische Studies een veelgevraagd analist in Nederland. We treffen hem voor de webcam in zijn vakantiehuisje in Frankrijk, maar met zijn hoofd zit hij in Oekraïne. Elke dag doorploegt hij kranten en inlichtingenrapporten om een duidelijk beeld te krijgen van de oorlog. Zijn conclusie is hard: Europa heeft zwaar gefaald.

ROB DE WIJK «Dit voorjaar zei **Frans Timmermans** (vicevoorzitter van de Europese Commissie, red.) dat Europa de winter kan overleven met slechts één derde van de Russische gasleveringen. Dat is één van de domste dingen die ik in mijn veertig jaar als analist gehoord heb uit de mond van een politicus. In de buitenlandpolitiek is er één belangrijke regel: je moet altijd denken zoals je tegenstrever. Wat denk je dat **Poetin** doet als hij zo'n uitspraak hoort? Plannen beramen om Europa in het donker te zetten, natuurlijk.

»De voorbije weken kregen we een voorproefje. Rusland voerde een jaarlijks onderhoud uit aan de gasleiding die naar Duitsland loopt, Nord Stream I, maar het spuwde ook mist over de heropening van die leiding. Niet toevallig liet Gazprom (het Russische staatsbedrijf verantwoordelijk voor de gasleveringen, red.) al verstaan dat het niet meer aan enkele grote Europese klanten kan leveren 'vanwege overmacht'. Ik voorspel een herfst en winter vol zagezegde technische problemen met de gastoevoer.

»Om de winter goed door te komen, moeten alle EU-lidstaten hun gasreserves tot 80 procent hebben gevuld tegen 1 november, maar veel landen zijn daar nog lang niet. Als ik Poetin was, zou ik de gaskraan soms opendraaien, en dan weer sluiten. Dat maakt de situatie erg onvoorspelbaar, waardoor we voor een moeilijke winter staan.»

HUMO Poetin heeft ons dus in de tang.

DE WIJK «Poetin gebruikt gas en graan om het Westen aan te vallen, en het ziet er niet naar uit dat hij snel zal ophouden. Ik waarschuw al tien jaar voor dit scenario. Duitsland voert 35 procent van zijn gas in uit Rusland, andere lidstaten zelfs nog meer. Dat betekent dat Europa afhankelijk is van een vijandig machtsblok om te kunnen overleven.

»Toen de oorlog begon, vonden we het bovendien nog een goed idee ook om gas en olie te gebruiken als drukkingsmiddel, terwijl we juist van Rusland afhankelijk zijn voor onze energie. 'Als je nu niet ophoudt, Poetin, schieten we onszelf in de voet.' *(lacht)* Dat geloof je toch niet? Ik kan me in de hele geschiedenis geen situatie herinneren waarin rijke landen hun lot zodanig in handen van hun vijand hebben gelegd. En dus ook hun eigen welvaart en veiligheid op het spel hebben gezet.»

HUMO Hoe komt dat?

DE WIJK «**Angela Merkel** was er heilig van overtuigd dat nauwe handelsbetrekkingen met Rusland tot een stabiele en vreedzame relatie zouden leiden. Zelfs toen Poetin in 2014 de Krim annexeerde, bleef ze daarin

geloven. Het was wensdenken. **Donald Trump**, niet mijn favoriete Amerikaanse president, vroeg zich jaren geleden al af waarom Amerika Duitsland moet beschermen tegen de Russische dreiging, aangezien de Duitsers met hun gasaankopen rechtstreeks de oorlogskas van Poetin spekken. Hij had gelijk.

»Veel Europese lidstaten beslisten de afgelopen jaren ook over een kernuitstap – het gas uit Rusland vloeide toch rijkelijk. Daardoor gingen ze hun centrales verwaarlozen. Het gevolg: scheurtjes en pannes. Daar kunnen jullie in België over meespreken. De nucleaire discussie is nu voor enkele jaren voorbij: je móét je kerncentrales openhouden. Duitsland begint nu zelfs weer elektriciteit op te wekken met steenkool. Je kunt dan wel kritiek hebben dat dat niet echt strookt met de klimaatambities, maar onze eerste bekommernis is toch dat mensen hun huis kunnen verwarmen?»

Lees ook:

Henry Kissinger: ['Een tweede Koude Oorlog is onvermijdelijk en die zou wel eens véél warmer kunnen worden'](#)

Paul De Grauwe: ['In vergelijking met de corruptie van Boris Johnson hebben wij een fantastische regering'](#)

HUMO Is dat de toekomst als Poetin de gaskraan helemaal dichtdraait?

DE WIJK «Als dat gebeurt, kan het Duitse energieconcern Uniper dit najaar omvallen, waarna de hele Europese energiemarkt kan instorten. Door het tekort aan energie zullen bedrijven hun productie dan zwaar moeten terugschroeven – denk aan gigantische bedrijven als Volkswagen en Siemens die niet meer op volle kracht kunnen draaien. Volgens sommige berekeningen belandt Duitsland dan in een recessie die de economie met 12 procent zal doen krimpen. Dat is enorm: zelfs na de financiële crisis van 2009 was er maar een krimp van 5 procent.

»Door onze verwevenheid met Duitsland zullen ook hier bedrijven failliet gaan, met massale ontslagrondes tot gevolg. België en Nederland hebben in principe voldoende gas, omdat wij weinig uit Rusland importeren, maar door de Europese solidariteit zullen we ons gas uit bijvoorbeeld Noorwegen met Duitsland moeten delen.

»De Duitse regering begrijpt dat zo'n doemscenario stilaan onafwendbaar wordt, dus het begint de burgers en bedrijven daarop voor te bereiden. Er

wordt gevraagd om energie te besparen, bijvoorbeeld door de verwarming thuis en op kantoor een paar graden lager te zetten. En er woedt nu ook volop discussie over wie straks voorrang moet krijgen als er te weinig gas is: de bevolking of de industrie? Zo'n debat ontbreekt volledig in Nederland en België. Iemand zal de mensen moeten uitleggen wat ons straks te wachten staat, maar niemand heeft het lef.»

HUMO Bij ons kwam een expertenpanel wel met adviezen, zoals een maximumsnelheid van 100 kilometer per uur op de autosnelweg. Maar dat werd snel afgeschoten door de politiek.

DE WIJK «Terwijl het net een heel goed idee is. De dingen die altijd vanzelfsprekend waren, zijn dat binnenkort misschien niet meer. Pas deze winter zal het écht doordringen, wanneer de facturen van Jan Modaal onbetaalbaar worden en bedrijven over de kop gaan. We zijn in óórlog, maar mensen beseffen het nog niet.»

HUMO Welke bedrijven zullen het eerst in de problemen komen?

DE WIJK «Sommige glastuinbouwbedrijven leggen nu al de boeken neer. Zij hebben enorm veel energie nodig om hun serres te verwarmen, en raken niet meer uit de kosten. De prijzen voor groenten en fruit zullen dus blijven stijgen. Voorts komt ook de chemie snel in de problemen. Omdat die sector aan het begin van vele productieprocessen staat, wordt eigenlijk zo goed als alles straks nog duurder. En dan is er nog het tekort aan grondstoffen, zoals aluminium, of ertsen om computerchips te maken. Kunstmest uit Wit-Rusland en Rusland hebben we zelf geblokkeerd met onze sanctiepakketten. En omdat bijna alle biologische landbouwproducten uit Oekraïne komen, vinden we straks ook niet veel biovoedsel meer in de winkelrekken. Mensen zullen hun job verliezen en tegelijk veel meer moeten betalen voor hun levensmiddelen.

»Poetin weet dat de klok in zijn voordeel tikt. Hij rekt op interne verdeeldheid in het Westen. De Italiaanse premier **Mario Draghi** heeft enkele weken geleden zijn ontslag aangeboden, en het zal niet bij hem blijven wanneer deze winter het licht uitgaat. Hongarije heeft nu al een noodtoestand afgekondigd en zal geen energie delen met andere Europese lidstaten. Als nog landen volgen, wordt er een bom onder de EU gelegd. Wanneer deze winter de economie op apegapen ligt, zal de bevolking steeds meer beginnen te morren. De druk om de sancties op te heffen zal groeien, en extreme partijen zullen stemmen winnen. Poetin krijgt zo wat hij wil: chaos. En dan volgt de logische vraag: is het ons dat allemaal wel waard?»

HUMO Hoe bedoelt u?

DE WIJK «Waarom voeren we een zware economische oorlog tegen Rusland als onze sancties toch niet werken? De sancties doen pijn, maar dwingen Rusland niet tot een koerswijziging. Dat is in mijn herinnering ook nog nóóit gelukt. Sancties hebben zelfs het geïsoleerde Noord-Korea nooit van gedachten doen veranderen. Omdat wereldwijd amper veertig landen de sancties steunen, zijn er voor Poetin voldoende mogelijkheden om ze te omzeilen. Poetin verscheept zijn olie gewoon naar India. We hadden gehoopt dat de roebel zou kelderen, maar dat is niet gebeurd, onder meer omdat veel landen hun gas nu in roebels in plaats van dollars afrekenen. Dat was allemaal eenvoudig te voorspellen.»

HUMO Hoe verklaart u die inschattingsfout?

DE WIJK «In het Westen zijn we na honderden jaren heerschappij zo arrogant geworden dat we denken dat we andere machtsblokken in het gareel kunnen houden – quod non. Politici die zich onaantastbaar wanen, doen rare dingen. En het is niet omdat onze regeringsleiders democratisch verkozen zijn, dat ze zich niet laten leiden door emoties. Zonder de bevlogen Oekraïense president **Volodimir Zelenski** had Europa nóóit zulke zware sancties opgelegd. Ik woonde enkele maanden geleden een meeting bij met experts en toppolitici, zoals **Ursula von der Leyen** (voorzitter van de Europese Commissie, red.). Op een scherm achter ons sprak Zelenski: ‘Met jullie steun zullen we winnen!’ De Europese politici gingen helemaal mee in zijn discours. Ik keek naar de andere analisten in de zaal, en we hadden allemaal dezelfde reactie: ‘Winnen? Hoe dan?’ Het was een zeer pijnlijk en naïef moment. Europese leiders die geen affiniteit hebben met defensie, moeten ons door een ongekende crisis leiden.

»De belangrijkste vraag is deze: hoe hard willen we bloeden voor een oorlog die niet de onze is? Ik mis ratio bij onze politici, die blijkbaar bereid zijn om diep in eigen vlees te snijden. Straks belanden we in een enorme economische crisis. We zetten onze samenleving letterlijk in de kou, zonder energie. En dat allemaal om één land te steunen dat géén lid is van de NAVO of de EU. Een steeds escalerende oorlog zal niet alleen Oekraïne helemaal vernietigen, maar ook onze eigen bevolking in gevaar brengen. En dan zullen we in Europa geconfronteerd worden met de rampzalige gevolgen van jarenlange bezuinigingen op defensie.

»Voor alle duidelijkheid: ik ben tégen de oorlog van Rusland in Oekraïne. Ik heb veel medelijden met de Oekraïners en ik vind óók dat we tot op een zekere hoogte sancties moeten opleggen en wapens moeten leveren. Maar wij worden niet aangevallen, dus we moeten pragmatisch blijven.»

'Geen enkele oorlog duurt eeuwig, ook deze niet. Dit conflict wordt straks beslecht aan de onderhandelingstafel.' Beeld Frederic Chambert/Photonews

HUMO In de marge beweegt er wat. De Europese Commissie heeft onlangs stilletjes beslist dat Litouwen transporten naar de Russische exclave Kaliningrad mag laten passeren, terwijl de sancties dat in principe verbieden.

DE WIJK «Misschien belanden we nu in een spel van actie en reactie: toegevingen in ruil voor gas. Dat is nu eenmaal hoe diplomatie werkt.

»De beslissing van de Europese Commissie is alleszins zéér belangrijk. De ligging van Kaliningrad, ingeklemd tussen Polen en Litouwen, wordt door het NAVO-lidmaatschap van Zweden en Finland extra penibel. Het hele zeegebied errond wordt nu eigenlijk een NAVO-binnenzee, waardoor de NAVO in crisistijd kan bepalen welke schepen naar Kaliningrad en Sint-Petersburg mogen varen. Voor president Poetin is dat vooruitzicht een nachtmerrie én een oorlogsverklaring. Een blokkade van Kaliningrad is balanceren op de rand van een kernoorlog. Maar tijdens mijn bezoeken aan de Baltische staten merkte ik dat Litouwen zo'n risico best wil lopen. Liever nucleaire vernietiging dan onvrijheid, hoor je. Dat is bijzonder zorgwekkend.

»Tot nu toe weerstaan de belangrijkste regeringsleiders gelukkig aan de druk om nog harder in te grijpen. Zelenski wil meer wapens, straaljagers en een no-flyzone, maar krijgt slechts gedeeltelijk zijn zin. En maar goed ook, of we komen in een totale oorlog terecht. Er is een reden waarom **Joe Biden** voorzichtig omgaat met wapenleveringen.»

IRAANSE DRONES

HUMO Onlangs bezocht Poetin Iran, terwijl Biden op de koffie ging in Saoedi-Arabië.

DE WIJK «Het is geopolitiek van de bovenste plank. In 2015 ging Iran akkoord om zijn nucleaire activiteiten terug te schroeven, in ruil voor de opheffing van internationale sancties. Trump trok de stekker uit die deal, maar onder druk van de hoge energieprijzen zag het er vorig jaar naar uit dat Iran en het Westen een nieuwe deal zouden sluiten. Dat zou betekenen: minder nucleair gevaar in het Midden-Oosten en meer olie voor het Westen. Vooral voor Biden is dat belangrijk, want de hoge prijzen aan de pomp dreigen zijn partij te nekken in de cruciale midtermverkiezingen van november. Sinds kort is het Iran-akkoord echter morsdood. Dat heeft veel te maken met het gestook van Poetin: hij wil zo duur mogelijke energie in het Westen, want dat leidt tot meer armoede en verdeeldheid.

»Het is geen toeval dat Biden net op dat moment naar Saoedi-Arabië trok, om meer olie los te peuteren. De Saoedi's zijn een historische tegenstander van de VS, maar de geschiedenis én de mensenrechten moeten wijken voor goedkope energie. Biden praat nu zelfs met ervvijand **Nicolás Maduro**, de president van Venezuela, want dat land heeft óók olie die de VS kan helpen. De Amerikaanse sancties tegen Venezuela zijn al wat afgezwakt.

»Ook de oorlog in Oekraïne wordt er steeds meer één tussen oost en west. Door het Russische tekort aan drones zal Iran nu 300 drones leveren én piloten opleiden. Aan de overzijde vormen Europa en de VS één blok, maar een herverkiezing van Trump in 2024 zou ons weer uit elkaar kunnen drijven.»

HUMO Het doet denken aan de aanloop naar de Eerste Wereldoorlog: één vlammetje in een lokaal conflict en de hele wereld staat in brand.

DE WIJK «Dat is zeker een risico, ja. Al zijn de nieuwe bondgenootschappen nog niet van die aard dat weldra alle mannen ouder dan 18 jaar onder de wapens worden geroepen.

»De voornaamste conclusie is dat het Westen flink geïsoleerd geraakt. De anti-westerse sentimenten vieren hoogtij. Grote landen zoals Brazilië en Indonesië hebben tijdens de algemene vergadering van de Verenigde Naties niet tegen de Russische invasie in Oekraïne gestemd: het is niet hun probleem.»

HUMO Wat met China in dit alles?

DE WIJK «Het is intussen duidelijk dat president **Xi Jinping** wist dat Rusland Oekraïne zou binnenvallen. De twee landen gooiden het net voor de Olympische Winterspelen op een akkoordje: China onthoudt zich over de invasie in Oekraïne, Rusland doet hetzelfde wanneer Xi zou beslissen om Taiwan binnen te vallen.

»China speelt ook mee in de machtsstrijd om de nieuwe wereldorde, maar doet het subtieler. Peking heeft in veel arme landen invloed gewonnen met de Nieuwe Zijderoute: enorme investeringen in de infrastructuur van noodlijdende landen. Daardoor heeft het over de hele wereld, van de Balkan tot Afrika, buitenlandse havens in handen gekregen. De volgende stap voor Xi is een industriële revolutie ontketenen in ontwikkelingslanden. Omdat China nu al aan het roer zit in veel van die landen, kan het straks gaan bepalen hoe die economieën georganiseerd zullen worden, en bijgevolg hoe de nieuwe wereld er zal uitzien. Het is een soort van economisch kolonialisme.»

HUMO Dat klinkt verontrustend.

DE WIJK «Dat is het ook. President Xi Jinping voorspelt een wereldorde ‘met Chinese karakteristieken’. In zo’n nieuwe wereld zullen democratieën overal onder druk komen te staan. Zelfs veel Europese landen zullen dan overstappen op een autocratisch model. De strijd om invloedssferen zal steeds intenser worden, en als dat gebeurt, wordt ook de rol van kernwapens groter.»

HUMO Poetin dreigt nu inderdaad met zijn meer dan 6.000 kernwapens.

DE WIJK «Het Westen heeft er zelfs nog meer, maar dat doet er niet toe: je hebt er slechts een paar nodig om de hele wereld te vernietigen. Ik vind het verbazingwekkend hoe lichtzinnig sommige politici daarmee omgaan. Vluchten zal niet helpen als er een kernbom valt. Op de Russische televisie spreken prominente gasten opruiende taal over raketten afvuren richting Londen en New York: huiveringwekkend. Die nucleaire dreiging is één van de redenen waarom je een frontaal conflict met Rusland moet vermijden.»

HUMO Volgens heel wat analisten is Poetin chronisch ziek en heeft hij niets meer te verliezen.

DE WIJK «Volgens de Amerikaanse inlichtingendiensten is er momenteel geen enkele concrete aanwijzing dat Poetin zwaar ziek is. De Amerikanen weten dat er de laatste tijd nogal wat artsen binnengaan in het Kremlin, maar meer ook niet. Het is een veel te simpele verklaring voor een complexe

oorlog. Maar zoiets klinkt makkelijk, natuurlijk. En zelfs als Poetin straks zou sterven, dan is deze oorlog niet voorbij. De denkbeelden van Poetin worden breed gedragen in Moskou.»

VER WEG VAN MOSKOU

HUMO Nog even terug naar het slagveld in Oekraïne. Hoe staat het daar nu, na de hoera-berichten over het falende Russische leger?

DE WIJK «De Oekraïners zijn vooral bezorgd over de havenstad Odessa, in het zuiden van het land. Als de Russen Odessa innemen, heeft Oekraïne geen toegang meer tot de zee en is het eigenlijk geen levensvatbaar land meer. Daarom blijft Oekraïne de druk opvoeren in het zuiden, waar Rusland dan weer van profiteert om beetje bij beetje terrein te winnen in de Donbas, in het oosten. Maar veel meer zit er niet meer in. We naderen een patstelling. Hier en daar lees je oproepen om nog méér wapens te sturen naar Kiev, om de oorlog te winnen, maar dat is emotionele prietpraat: Oekraïne heeft daarvoor bijna al de wapens en alle munitie uit het Westen nodig, en die zullen ze niet krijgen. Achter de schermen hebben de VS al laten weten dat ze niet nog een wapenpakket van 50 miljard dollar naar Oekraïne zullen sturen. Het resultaat: Oekraïne en Rusland zullen zich binnenkort ingraven. Dit conflict wordt straks beslecht aan de onderhandelingstafel.»

HUMO Een blamage voor Moskou?

DE WIJK «Goh, niet per se. Rusland heeft in de eerste weken wel zwaar geblunderd. Ze zijn er niet in geslaagd om Kiev in te nemen. En ze hebben de ingesteldheid van de Oekraïners totaal verkeerd ingeschat – op de Russische televisie werd voorspeld dat 30 procent van de Oekraïense krijgsmacht zou overlopen. Door hun foute veronderstellingen is het Russisch leger sterk teruggedrongen, maar het heeft alsnog een gigantisch gebied veroverd.»

HUMO In uw dagelijkse podcast over de oorlog in Oekraïne had u het onlangs over de ‘milbloggers’: wie zijn dat?

DE WIJK «Voormalige Russische militairen, dikwijls inlichtingenofficieren, die op apps zoals Telegram makkelijk 500.000 volgers hebben en hun bedenkingen delen over de oorlog. Doorgaans verspreiden ze patriottische boodschappen, maar als het misgaat op het slagveld, beginnen ze te klagen. En het Westen kan gewoon meelesen.

»Momenteel zijn ze erg bezorgd over de Himars waarover Oekraïne sinds kort beschikt. Dat zijn moderne raketwerpers waarmee ze vanop grote afstand Russische doelwitten met veel precisie kunnen raken. Momenteel staan de Russen machteloos tegenover dat wapengeweld, maar er zijn signalen dat ze zich stilaan reorganiseren.

»Daarnaast klagen ze ook over de nieuwe commandostructuren in het Russische leger: die zijn noodgedwongen hertekend, omdat er al zoveel doden zijn gevallen.»

'Er zijn geen aanwijzingen dat Poetin ziek is. Het is wishful thinking dat zijn regime binnenkort zal vallen.' Beeld Frederic Chambert/Photonews

HUMO De verliezen zijn naar verluidt groot aan Russische zijde.

DE WIJK «Aan Oekraïense zijde ook, maar inderdaad: meer dan 60.000 Russische militairen zijn dood of zwaargewond. Eén derde van het Russisch materiaal zou ook al vernietigd zijn. Dat is gewoon te veel. Over het materiaal maakt Poetin zich niet te veel zorgen, maar waar vindt hij nog Russen die willen vechten in zijn 'speciale militaire operatie'? Ze gaan de militairen vooral zoeken in de armste gebieden, in het oosten van het land. Rekruten krijgen 6.000 euro per maand om te vechten: héél veel. Er zijn ook geruchten over gevangenen die naar het front gestuurd worden. Dat is plausibel, maar we weten het niet zeker.»

HUMO Wat zijn 100.000 militairen op een bevolking van 144 miljoen mensen?

DE WIJK «Veel, want Poetin zet alleen beroepsmilitairen in. Als hij zou willen overgaan tot een algemene mobilisatie van het Russische volk, breekt er een opstand uit in Moskou. Een lokaal conflict met buurland Oekraïne is niet genoeg voor Russische vrouwen om hun echtgenoten en zonen te zien sterven. Zo gek zijn de Russen nu ook weer niet.

»Het is geen toeval dat de nieuwe, jonge militairen vooral geworven worden in het verre oosten: dat is lekker ver weg van Moskou, geen gedoe. Er zijn tussen de 35.000 en 70.000 extra militairen op komst.

»Daarom moeten we ook extra voorzichtig zijn met provocaties tegen de Russen. Als ze toch zouden mobiliseren, vegen ze Oekraïne van de kaart en zijn de Baltische staten daarna óók in gevaar. Rusland kan Litouwen, Letland en Estland vrij snel bezetten – over een paar jaar is dat echt een realistisch scenario. Wat moet de NAVO dán doen? Nu, de volgende doelwitten zijn eerst Moldavië en Wit-Rusland. Dat zal vrij geruisloos passeren: Wit-Rusland is geen bevriende natie van het Westen, dus bij een invasie daar zullen we geen sancties treffen.»

HUMO Poetins troon is minder stabiel dan we denken, zei de voormalige NAVO-secretaris-generaal Willy Claes vorige maand in Humo.

DE WIJK «Dat is toch wat overdreven, vrees ik. Poetin is een dictator met volledige controle over zijn land. Het is wishful thinking dat zijn regime binnenkort zal vallen. De steun voor Poetin is volgens opiniepeilingen in Rusland de afgelopen maanden afgenomen, maar de overgrote meerderheid van de bevolking staat nog achter de oorlog. ‘Door de propaganda!’ roepen wij dan. Dat is niet helemaal correct. Rusland is er nooit in geslaagd om het volledige internet af te schermen, dus het is nog altijd mogelijk om de BBC te raadplegen. Maar de ongemakkelijke waarheid is dat Russen nu eenmaal liever vertrouwen op de propaganda van de staatsmedia. Er waren in het begin wel protesten tegen de oorlog, maar die zijn met de harde hand neergeslagen. Wie dissidente geluiden laat horen, belandt in de gevangenis. Die aanpak werkt, blijktbaar.»

HUMO Het blijft ook een buitengewoon smerige oorlog.

DE WIJK «Dat klopt. Rusland legt de doodstraf op aan westerse vrijwilligers die met de Oekraïners meevechten, het gebruikt illegale clustermunitie en het blokkeert graan om hongersnood en instabiliteit te creëren. Dat zijn stuk voor stuk oorlogsmisdaden, maar het is gewoon hoe de Russen oorlog voeren. Dat was twintig jaar geleden al zo toen ze de Tsjetsjeense hoofdstad Grozny binnenvielen, en dat was de afgelopen jaren niet anders

toen ze meevochten in Syrië. Niemand kon nog verrast zijn door de afslachtingen in het dorpje Boetsja, of door de vele burgerdoden die Rusland nog steeds maakt met aanvallen op appartementsgebouwen.»

HUMO De raketten die op woonwijken terechtkomen zijn volgens u niet het resultaat van onkunde?

DE WIJK «Neen, het zijn gerichte bombardementen die naadloos passen binnen de Russische strategie: terreur zaaien. Poetin wil de Oekraïense bevolking angst aanjagen en oorlogsmoe maken. Want als Zelenski de steun van zijn bevolking verliest, komt hij verzwakt aan de onderhandelingstafel. We vergeten het graag, maar tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben de geallieerden het ook gedaan in Berlijn: woonwijken bombarderen om de bevolking murw te slaan. Alleen heeft die strategie vaak een averechts effect.

»Het ‘geluk’ van de Oekraïners is dat Poetin sommige plekken als onaantastbaar beschouwt: de binnensteden van Odessa of Kiev zal hij normaal gezien niet bombarderen, omdat die een grote symbolische waarde hebben in de Russische geschiedenis. Het zal bij bombardementen in de buitenwijken blijven.»

HUMO Proberen de Russen ook goodwill te creëren bij de Oekraïners in bezette gebieden?

DE WIJK «Ze proberen die gebieden echt in te lijven. De inwoners kunnen via een versnelde procedure Russisch staatsburgerschap aanvragen. Alleen loopt het niet zo vlot als Moskou verwacht. De brutale oorlogsvoering, zoals in de havenstad Marioepol, heeft kwaad bloed gezet, in die mate dat veel Oekraïners het Russisch leiderschap nooit zullen aanvaarden. Mijn inschatting is dat de annexatie met enige moeite wel zal lukken in het meer Russischgezinde oosten van Oekraïne, maar niet in het bezette zuiden.

»Rusland zal achterblijven met hopeloos verdeelde gebieden, waar nog lang een partizanenstrijd zal woeden. Dan móeten ze wel naar de onderhandelingstafel, want zelfs met hun 70.000 nieuwe soldaten kunnen de Russen geen enorm land als Oekraïne bezetten.»

HUMO Ziet u de kemphanen snel naar de onderhandelingstafel trekken?

DE WIJK «Geen enkele oorlog duurt eeuwig, ook deze niet. De realiteit is: de Oekraïners kunnen de Russen niet meer uit hun land verjagen, en de Russen kunnen niet het hele territorium veroveren. De vraag is: tot welke toegevingen is Zelenski bereid? Achter de schermen liggen de lijnen al open, met Biden en Von der Leyen als onderhandelaars. Frankrijk stuurt er nu al op

aan, Duitsland en de Benelux volgen wellicht dit najaar. Poetin wil eerst de Donbas veroveren: dan doet hij ook mee. Aan de onderhandelingstafel kan het Westen de afbouw van de sancties koppelen aan concessies van Rusland. Hoe strenger de winter, hoe groter de druk zal worden om aan tafel te gaan zitten.»